

лизинговыми компаниями услуг является то, что между коммерческими банками, лизинговыми компаниями и другими зарубежными финансовыми институтами, владеющими малыми объемами ресурсов и занимающихся суживанием капитала, отсутствует настоящая конкуренция. Фиксированные ставки процента, определяя стоимость суживаемого капитала, свидетельствует о низкой его стоимости, то многие финансовые институты предпочитают размещение имеющихся ограниченных ресурсов на более короткие сроки и в более доходные операции. Незрелость в Республике Узбекистан по сравнению с странами рыночно развитых практики средне- и долгосрочного кредитования предпринимательской деятельности отрицательно сказывается на расширении масштабов международного лизингового бизнеса.

Высокий риск суживание денег под фиксированные процентные ставки, во временном пространстве, сдерживает широкое развитие банковского кредитования основного капитала. Это, в свою очередь, не способствует распространению практики предоставления различных видов лизингового кредита, включая зарубежного, который должен быть более выгодным как лизингодателям, так и лизингополучателям по сравнению с банковским кредитованием.

Дальнейшее функциональное развитие международного и отечественного рынка лизинговых услуг позволит быстрее занять ему достойное место среди эффективных инструментов кредитно-финансовой поддержки товаропроизводителей и наращивания производственно-технического потенциала республики в условиях глобализирующейся экономики.

ІНСТИТУЦІЙНІ БІФУРКАЦІЇ У МІЖНАРОДНІЙ ВАЛЮТНІЙ СИСТЕМІ

*Ніколенко С. С., д. е. н., професор,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і
торгівлі», м. Полтава*

Остання світова фінансово-економічна криза поставила перед економічною теорією і практикою низку складних питань, які

стосуються насамперед адекватності сучасної інституціональної організації світової валютно-фінансової системи реаліям глобалізованого світу та викликам глобального економічного розвитку. Світова фінансова криза стала визначальною точкою біфуркації у міжнародних валютних відносинах на початку XXI століття і визначила проблемні питання у розвитку світової економіки та, відповідно, економічній науці. Одним з таких питань є проблема: чи є циклічність у СВС, чим вона визначається, який її механізм?

Якщо неупереджено поглянути на світову історію валютних відносин за останні 70 років, то можемо побачити певну залежність: Бреттон-Вудська система – 1944 рік, Ямайська – 1976 рік, світова фінансова криза – 2008 рік. Проміжок між цими датами – 32 роки. Чи це є простий збіг, чи це об'єктивована залежність? І чи відбулась би світова фінансова криза 2008 року, якби вчасно не було здійснено необхідну інституціональну реформу СВС? Інакше кажучи, якби нова міжнародна валютна конференція була запланована на 2008 рік, і світ до неї попередньо готувався ще років з 5, чи відбулася б криза? Питання є надто важливим.

У XX столітті всім світовим валютним конференціям передували біфуркаційні збурення: Перша світова війна – перед Генуезькою конференцією, Друга світова – перед Бреттон-Вудською, три світові економічні кризи (паливно-енергетична, валютно-фінансова та власне економічна) у 70ті роки – перед Ямайською. Тоді, можливо, сучасна світова фінансова криза є попередженням світові про необхідність дій, передусім, у сфері інституціоналізації міжнародних валютних відносин (має відбутися нова світова валютна конференція). А у галузі науки постає необхідність створення нової, мегаекономічної теорії, яка б по-новому пояснювала глобальний фінансовий механізм, процеси світової інституціоналізації, саморегулювання та глобального міждержавного регулювання. Якщо зробити евристичний пошук відповідей на ці питання, то одна з відповідей, на наш погляд, полягає у правильному розумінні сутності та особливостей сучасного грошового еквіваленту.

У другій половині XX та на початку XXI століть теорія

грошей залишається однією з найбільш проблематичних складових економічної науки. Гроші – це системна якість товарного виробництва, котра впливає з того, що в цій системі економічних відносин всі товари (життєві блага) повинні бути сумірними. Для товарного світу практично байдуже, який товар є загальним еквівалентом. Тому грошима може бути все, що в змозі виконувати функції грошей.

Сучасні гроші – це кредитні гроші, це система структурно організованих відособлених знаків вартості, які мають кредитну природу та представницьку вартість щодо товарів та послуг, котрі знаходяться в обігу в економіці. Роль загального еквіваленту виконує вся система, а відособлені знаки вартості є сумірними у своїй якості лічильних одиниць. Їх особливість полягає у тому, що при правильній, чіткій системі їх інституціоналізації у національній або світовій економіці інфляційні процеси стають принципово неможливими: кредитні гроші випускаються в обіг лише під реальну вартість реальної товарної маси.

Разом з тим, сучасні гроші є не лише кредитними грошима, але й одночасно – фідучіарними грошима, тобто такими, довіра до яких залежить від діяльності держави. Це означає, що саме від держави залежить стабільність національної грошової системи, оскільки саме вона має виключне право на випуск грошей в обіг і відповідну інституціоналізацію грошового обігу. Проте держава, маючи у своїх руках друкарський верстат, може, зловживаючи довірою суб'єктів ринку, покривати власні надмірні витрати саме за рахунок випуску в обіг надлишкової грошової маси, що і спричиняє інфляційне знецінення національної валюти. За цих умов надмірна грошова маса в обігу неминуче провокує кризові процеси, і певні рішучі дії щодо приведення у відповідність грошової і товарної маси.

Аналогічні процеси відбуваються і на світовій арені: якщо випуск у глобальний грошовий обіг національної грошової одиниці однієї країни, яка виконує роль провідної світової валюти, нічим і ніяк не контролюється, неминуче настає момент, коли відбувається криза в усій світовій валютній системі.

Долар як світова валюта не один раз переживав кризи, які й

привели у 70-х роках минулого століття до утворення Ямайської валютної системи і відміни вільного обміну долара на золото за офіційним курсом. Останній був єдиним чинником, що суттєво обмежував Федеральну систему США у доларовій експансії на світовій арені. Але світова ринкова система, так само, як і національна, має іманентні механізми саморегуляції. Глобальна валютно-фінансова криза – це, передусім, спроба ринкового механізму саморегулювання привести глобальні валютно-фінансові і товарні потоки у певну відповідність. Таким чином, передумови сучасної глобальної кризи були закладені ще у 70-ті роки минулого століття, і процеси, що сьогодні відбуваються у світі, є закономірним явищем розвитку глобальної товарно-грошової системи.

Тому стає очевидним, що у ближчому майбутньому бажано сформувати нову інституційну форму світової валютно-фінансової системи, яка має базуватися, по-перше, на множинності знаків вартості (світових валют), по-друге, на утворенні (або модифікації) світових інституцій, які б контролювали випуск у глобальний обіг світових валют та їх співвідношення з товарною масою, що вони обслуговують, по-третє, на значних інституційних обмеженнях операцій із похідними цінними паперами – деривативами.

Як уявляється, об'єктивні економічні закони все одно змусять створити нову світову валютну систему, яка, скоріше за все, буде базуватися на «корзині» світових валют. Це складний та неоднозначний процес. Необхідна нова світова валютно-фінансова конференція та новий світовий валютний порядок. Як сьогодні уявляється, цей процес може відбуватися і поступово, через регіональні валютно-фінансові утворення, формування регіональних валютних корзин або регіональних валют (за прикладом євро), створення регіональних валютно-фінансових інституцій. Ці регіональні світові валюти будуть конкурувати між собою за об'єктивними критеріями, що висуває до них грошовий обіг, такими як: стабільність, надійність, рівень інституціональної організації, керованість випуску та організації функціонування. З часом, поступово, визначиться і провідна (можливо, зовсім нова) валюта світу.